

UDK 355.48(497.5)"16/17"

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 16. 10. 2011.

Prihvaćeno za objavljivanje: 15. 10. 2012.

ZADARSKI PATRICIJ ŠIMUN NASSI – PUKOVNIK HRVATSKIH KONJANIKA U MLETAČKOJ VOJSI (POČETAK 18. STOLJEĆA)

Lovorka ČORALIĆ, Zagreb

Na osnovu arhivske građe pohranjene u središnjoj mletačkoj državnoj pismohrani (Archivio di Stato di Venezia, arhivska zbirka *Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli*) i Zadru (Državni arhiv u Zadru, zbirka *Spisi generalnih provvidura*) u radu se istražuje vojno djelovanje i karijera zadarskoga plemića Šimuna Nassija. U radu se prati njegova vojna karijera od završnih desetljeća 17. stoljeća, kada kao poručnik te potom kapetan sudjeluje u Morejskom ratu (1684. – 1699.), preko djelovanja u činu potpukovnika u sastavu pukovnije šibenskoga plemića Nikole Divnića, pa sve do njegova imenovanja (1713.) u čin pukovnika i preuzimanja vlastite konjaničke postrojbe. Podrobno se analizira sastav pukovnije Šimuna Nassija, posebice vojno ljudstvo djelatno u njegovoj četi (u okviru vlastite pukovnije) u razdoblju od 1714. do 1718. godine, kada se ujedno odigrava i posljednji mletačko-osmanski rat. U prilogu se objavljuju prijepisi vojnoga ljudstva u Nassijevim četama iz 1711., 1714. i 1718. godine.

KLJUČNE RIJEČI: Hrvatska konjica (*Cavalleria Croati*), mletačke prekomorske postrojbe, Dalmacija, Mletačka Republika, Zadar, Šimun Nassi, vojna povijest, povijest 18. stoljeća.

Uvod: opći podaci o hrvatskim postrojbama pod stijegom svetoga Marka

Povijest mletačke vojske neraskidivo je povezana s poviješću istočnojadranske obale, ponajprije s onim krajevima koji su se tijekom dugoga niza stoljeća nalazili u sastavu Serenissime. Država koja je značajan dio svoje moći zasnivala na podizanju snažne vojne sile, djelatne kako na kopnu tako i na moru, iznimnu je pozornost posvećivala svojim prekomorskim postrojbama, novačenim od Istre do Mletačke Albanije i grčkoga arhipelaga.¹

¹ O mletačkim vojnim snagama u ranome novom vijeku, posebice s obzirom na postrojbe novačene na području istočnoga Jadrana, vidi u: Giuseppe Sabalich,

Jedna od najpoznatijih mletačkih postrojbi nazivala se oltramarini (*Fanti Oltramarini*) i ponajprije se odnosila na pješačke jedinice. Drži se da su prva novačenja oltramarina zabilježena već početkom 16. stoljeća i isprva su se odnosila na mornaričko pješaštvo, a od Kandijskoga rata (1645. – 1669.) i na kopnenu vojsku, interventno i porezno redarstvo i posadu tvrđava. Izrazito mobilni, oltramarini će svoju najveću brojnost postići u 17. i 18. stoljeću, kada njihove pukovnije (*regimente*) i čete (*compagnie*) djeluju od mletačke terraferme, preko dalmatinskih i bokeljskih uporišta do grčkih otoka i Peloponeza.²

U mletačkim izvorima od 16. stoljeća učestalo se kao elitne postrojbe spominju i *Soldati Albanesi*, konjaničke (laka konjica) i pješačke jedinice koje su ponajprije novačene na područjima u sastavu mletačke pokrajine *Albania Veneta*. U izvorima ih nalazimo još i pod nazivom *Cavalleria Albanese* i *Cappelletti*. Obuhvaćali su vojnike zavičajnoga podrijetla s današnjega crnogorskog uzmorja, kao i iz mletačkih stečevina u današnjoj Albaniji (iz Skadra, Drača, Lješa i drugih gradova). Kao i druge postrojbe oltramarina, i *Soldati Albanesi* učestalije se u vrelima bilježe od 17. stoljeća, a stacionirani su – uz dalmatinske gradove – i duž mletačkih posjeda u grčkim vodama i na mletačkoj terrafermi.³

Huomeni d'arme di Dalmazia, Zara 1909.; G. Sabalich, *La Dalmazia guerriera, Archivio storico per la Dalmazia*, anno III, vol. V, fasc. 30, Roma 1928., str. 279-300; Arduino Berlam, *Le milizie dalmatiche della Serenissima, Rivista dalmatica*, god. XVI, fasc. 1, Zara 1935., str. 47-58; Ennio Concina, *Le trionfanti et invittissime armate Venete*, Venezia 1972.; John R. Hale, *L'organizzazione militare di Venezia nel '500*, Roma 1990.; Francesco Paolo Favalaro, *L'Esercito Veneziano del '700: Ricerche e schizzi*, Venezia 1995.; Lovorka Čoralić – Nedjeljka Balić Nižić, *Iz hrvatske vojne povijesti – Croati a cavallo i Soldati Albanesi, njihova bratovština i gradivo o njezinu djelovanju od 1675. godine do sredine XVIII. stoljeća*, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 24, Zagreb 2006., str. 71-130.

² Miroslav Bertoša, *Izazovi povijesnog zanata: lokalna povijest i sveopći modeli*, Zagreb 2002., str. 41-42.

³ Berlam, *Le milizie dalmatiche*, str. 54; Concina, *Le trionfanti et invittissime armate*, str. 79. O udjelu postrojbi s područja Mletačke Albanije na istočnojadranskoj dijelu bojišnice usporedi: L. Čoralić, *Zadarski kapetan XVII. stoljeća – Ulcinjanin Dominik Katić*, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Zagrebu*, sv. 22, Zagreb 2004., str. 213-233; L. Čoralić, *Albanska obitelj Kruta i njezini zaslužni pojedinci – prilog poznavanju istočnojadranskih komunikacija u ranom novovjekovlju*, *Historijski zbornik*, god. LXII, br. 2, Zagreb 2009., str. 371-390; L. Čoralić, *'Benemerita nazione': albanski vojnici i časnici u Zadru (XVI.-XVIII. st.)*, *Zbornik Odsjeka za*

Nadalje, iznimno važne postrojbe djelatne pod stijegom Serenissime činile su i tzv. *Barche armate contro Uscocchi*. Djelovale su u vodama sjevernoga Jadrana (obično stacionirane u Kopru), sa zadaćom nadziranja i zaštite od uskočkih i drugih gusarskih napada, a njihovu su flotu činile lako pokretne i brze lađe. Prema potrebi, ove su čete povremeno djelovale i u vodama srednjeg i južnog Jadrana (zaštita od gusarskih napada). Posadu tih naoružanih mornaričkih jedinica činili su ponajprije Hrvati, Crnogorci i Albanci, zavičajem sa šireg područja mletačkih prekojadranskih posjeda. Uz „protuuskočke barke“, pomorci i vojnici s istočne jadranske obale služili su i na brodovima koji su, pod mletačkim stijegom, djelovali neposredno uz tunisku obalu, uspješno se suprotstavljajući berberskim gusarima.⁴

Naposlijetku, *Croati a cavallo* odnosno *Cavalleria Croati*, koji će u ovome radu biti u središtu našega zanimanja, elitna su mletačka postrojba lake konjice. Njihov se osnutak može dovesti u usku vezu s nadiranjima Osmanlija u 15. stoljeću i padom zadarsko-biogradskog zaleđa pod osmansku vlasti tijekom 16. stoljeća te prelaskom tamošnjih hrvatskih plemića na mletački teritorij. Zadar kao glavno mletačko vojno uporište u Dalmaciji, ali i grad uz koji je i vezano osnivanje tih postrojbi, bit će u svim stoljećima središte njihova djelovanja, novačenja i obuke. Hrvatsko konjanništvo posebno će biti djelatno tijekom 17. stoljeća odnosno u doba Kandijskoga i Morejskoga rata (1684. – 1699.) kada te postrojbe, predvođene domaćim zapovjednicima, ratuju na širem potezu dalmatinske bojišnice, a svojom vojnom učinkovitošću pridonose mletačkim osvajanjima i istiskivanju Osmanlija iz neposrednoga zaleđa dalmatinskih gradova. Kao elitne borbene jedinice, hrvatski konjanici neće ratovati samo na dalmatinskoj bojišnici već će – u nemaloj mjeri – njihove jedinice djelovati i duž cijele mletačke terraferme. Pripadnici lake hrvatske konjice isprva su, kako je kazano, pripadali iseljenju stanovništvu zavičajem sa širega zadarskog područja. S vremenom će u te postrojbe pristupati i žitelji iz drugih dijelova

povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU, sv. 27, Zagreb 2009., str. 121-164.

⁴ Bertoša, *Izazovi povijesnog zanata*, str. 41. Brojne podatke vidi u Bertošinoj sintezi *Mletačka Istra u XVI. i XVII. stoljeću*, sv. I-II, Pula 1986. te u zbirci građe koju je priredio isti autor (*Pisma i poruke istarskih rektora*, sv. I, od 1607. do 1616., Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, sv. 52, Zagreb 1979.). Usporedi i: Gligor Stanojević, *Senjski uskoci*, Beograd 1973., str. 60-65; Hale, *L'organizzazione militare*, str. 317; Concina, *Le trionfanti et invittissime armate*, str. 34.

Dalmacije i Boke kotorske, ali i albanski i crnogorski iseljenici iz drugih dijelova Mletačke Albanije, ponajprije iz dijela koji se nalazio pod osmanskom vlašću. Kao i prethodno spomenuti oltramarini, i hrvatski konjanici imat će prevažnu ulogu u sustavu obrane Serenissime sve do posljednjih dana opstojanja Republike svetoga Marka.⁵

Temeljno gradivo koje govori o vojničkom djelovanju i postrojbama koje su – kao zapovjednici i vojnički kadar ponajprije činili Hrvati, ali i pripadnici drugih naroda duž istočne obale Jadrana i unutrašnjosti – pohranjeno je u Archivio di Stato di Venezia. Riječ je o arhivskoj zbirci pod nazivom *Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli* u kojoj je sadržano više od tisuću svežnjeva (busta) u kojima se nalazi građa o vojnim postrojbama u 18. stoljeću, iako su ovdje uključeni i dokumenti koji se odnose i na starije razdoblje mletačke vojne povijesti (od 1604. godine). Kada je riječ o konkretnim postrojbama, za istraživače mletačke vojne povjesnice (ponajprije u 18. stoljeću) od iznimne su važnosti popisi unovačenih vojnika i časnika raspoređenih u talijanske postrojbe (*Reggimenti e compagnie italiane*, 1668. – 1797.), oltramarinske postrojbe (*Reggimenti e compagnie oltramarini*, 1604. – 1797.), hrvatske konjaničke postrojbe (*Cavalleria Croati*, 1700. – 1797.), postrojbe konjaničke garde (*Cavalleria corazzieri*, 1715. – 1797.), mješovite postrojbe (*Compagnie sciolte*, 1741. – 1795.), postrojbe lake konjice (*Cavalleria dragoni*, 1702. – 1797.) te topničke postrojbe (*Artiglieria*, 1652. – 1797.). Za proučavanje udjela vojnika i časnika zavičajem sa istočnoga Jadrana u navedenim mletačkim borbenim jedinicama od posebne su važnosti postrojbe oltramarina i hrvatske konjice, iako treba napomenuti da je njihov udio bio prisutan i u svim drugim navedenim vojnim snagama.

Također, kao dodatan izvor koji često korespondira s prethodno spomenutom arhivskom zbirkom, možemo navesti i *Spise generalnih providura* u Državnom arhivu u Zadru u kojima su sadržani prijepisi duždevih dukala ili odluka mletačkoga Senata, kao i odluke aktualnih generalnih providura Dalmacije koje se odnose na podjeljivanje viših

⁵ Podrobnije usporedi: Berlam, *Le milizie dalmatiche*, str. 56-58; Concina, *Le trionfanti et invittissime armate*, str. 29-41; Favalaro, *L'Esercito Veneziano*, str. 100-103; Čoralić – Balić Nižić, *Iz hrvatske vojne povijesti – Croati a cavallo i Soldati Albanesi*.

časničkih činova pojedincima te na upućivanje pojedinih postrojbi na određene vojne dužnosti (ratne i mirnodopske).⁶

Središnja tema ovoga priloga usmjerena je na djelovanje zadarskoga patricija Šimuna Nassija, visokog časnika u elitnim mletačkim postrojbama *Croati a cavallo* u prvim desetljećima 18. stoljeća. Rad se zasniva na istraživanju prethodno spomenutog arhivskog gradiva, pri čemu je – uz *Spise generalnih providura* iz Državnoga arhiva u Zadru – po količini podataka i važnosti na prvome mjestu gradivo iz središnje mletačke državne pismohrane. U radu će se analizirati pojedine odluke mletačkih dužnosnika koje se odnose na napredovanje u Nassijevoj vojničkoj karijeri te usporedno s time detaljno razmotriti sastavi postrojbi kojima je taj zadarski plemić izravno zapovijedao.

Šimun Nassi – potpukovnik u hrvatskoj konjaničkoj postrojbi Nikole Divnića (1708. – 1713.)

Prema našim spoznajama, prvi konkretniji podatak o vojnom djelovanju Šimuna Nassija zabilježen je koncem travnja ili početkom svibnja 1708. godine. Riječ je o objavljivanju odluke mletačkoga Senata od strane generalnog providura Dalmacije Giustina Da Rive

⁶ Spomenuto gradivo iz mletačkog i zadarskog arhiva koristila sam u nekim prethodnim radovima (samostalno ili u suautorstvu). Na taj način obrađeno je vojno djelovanje nekoliko visokih časnika zavičajem s istočnojadranske obale u mletačkoj službi. Usporedi: Čoralić – Maja Katušić, Andrija Mladinić i Mihovil Anđelo Filiberi – časnici postrojbe *Croati a cavallo* (iz društvene i vojne povijesti Dalmacije u XVIII. stoljeću), *Povijesni prilozi*, god. 28, br. 37, Zagreb 2009., str. 247-282; Čoralić - Katušić, Od afričke obale do dalmatinske prijestolnice – mletački general Marko Antun Bubić (1735. – 1802.), *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 28, Zagreb 2010., str. 139-172; Čoralić - Katušić, Crnogorac Rade Maina – mletački general u Zadru (druga polovica XVIII. st.), *Povijesni prilozi*, god. 29, br. 39, Zagreb 2010., str. 125-152; Čoralić - Katušić, Peraštanin Tripun Štukanović – pukovnik mletačkih oltramarina (druga polovica 18. st.), prihvaćeno za časopis *Anali Zavoda HAZU u Dubrovniku*, Zagreb-Dubrovnik 2012.; Čoralić, Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (*Cavalleria Croati*), predano u postupak za časopis *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, Zagreb-Zadar 2012. O istaknutim Dalmatincima u mletačkoj vojnoj službi vidi i: Šime Peričić, Glavari i časnici Vojne krajine u Dalmaciji, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 35, Zadar 1993., str. 219-232; Peričić, Neki Dalmatinci – generali stranih vojski, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 42, Zagreb – Zadar 2000., str. 195-220.

(1705. – 1708.)⁷ kojom se Nassi imenuje potpukovnikom (*tenente colonnello*) čete (*compagnia*) hrvatskih konjanika u pukovnici kojom zapovijeda šibenski plemić i visoki mletački časnik Nikola Divnić.⁸ U dokumentu o imenovanju navodi se da je Nassi prethodno djelovao kao poručnik (*tenente*) u četi pod zapovjedništvom kapetana Urbana Fenzija⁹ te sudjelovao u posljednjemu mletačko-osmanskom ratu, gdje

⁷ Državni arhiv u Zadru (dalje: DAZd), *Spisi generalnih providura* (dalje: SGP), Giustin Da Riva (1705. – 1708.), kut. 70, sv. II, fol. 197. Dokument nije datiran, a prema onima koju mu prethode odnosno slijede, datum možemo smjestiti između 28. IV. i 3. V. 1708. godine.

⁸ Nikola Divnić (1654. – 1734.), sin je Danijela, mletačkoga časnika (Kandijski rat) i povjesnika. Rano stupivši u vojnu službu, Nikola je isprva djelovao kao kapetan šibenskoga vojnog okružja. Početkom Morejskoga rata imenovan je guvernadurom Skradina odnosno zapovjednikom na mletačko-osmanskoj granici u tome dijelu Dalmacije. Idućih godina predvodi domaće postrojbe koje ratuju protiv Osmanlija u zaleđu, a istaknuta je i njegova uloga prilikom useljavanja novoga stanovništva na novoosvojena mletačka područja. Generalni providur Dalmacije Girolamo Cornaro (1686. – 1689.) nagradio ga je (1688.) za vojne zasluge investituroom na posjede u Skradinu i okolici (Plastovo). Iste godine sudjeluje u borbama za Knin i oko Neretve. Godine 1690. imenovan je konjaničkim kapetanom. Bojnikom je imenovan 1703., a konjaničkim pukovnikom 1707. godine. Iste je godine, kao zapovjednik konjaničke postrojbe, imenovan privremenim vojnim upraviteljem *del contado di Sebenico*. Sljedeće godine (odlukom Senata od 29. II.) povjereno mu je zapovjedništvo nad hrvatskim konjaničkim postrojbama tada djelatnim u Dalmaciji (*compagnie crovate a cavallo sciolte che s'attrovano in Provincia*). Aktivno je Divnićovo učešće u tzv. Drugom morejskom ili Malom ratu (1714. – 1718.), tijekom kojega se ističe predvođeni postrojbe hrvatske konjice u borbama oko Sinja i Livna, prilikom osvajanja Imotskoga te u pohodu na područje Albanije. Vojničku karijeru okončao je u Venetu. Podaci o djelovanju Nikole Divnića kao pukovnika hrvatske konjice pohranjeni su u Archivio di Stato di Venezia (dalje: ASV) u zbirci *Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli* (dalje: Inquisitori ... pubblici ruoli), b. 807-809. Cavalleria Croati: Ruoli delle Compagnie Reggimento Difnico Nicolò (1708. – 1716.), (1717. – 1727.), (1728. – 1733.). O Nikoli Divniću pripremljen je zaseban rad. Vidi: Čoralić, Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (*Cavalleria Croati*), predano u postupak za časopis *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 2012.

⁹ Urban Fenzi (1651. – 1704.) odvjetao je ugledne šibenske vojničke obitelji talijanskoga podrijetla. Aktivnu vojnu službu započeo je početkom Morejskog rata kada je preuzeo zapovjedništvo nad *una Compagnia de cinquanta Soldati Cappelletti a Cavallo de Nazione Oltramarina*, koju je dijelom izdržavao o vlastitom trošku. Tijekom Morejskoga rata zapaženo je više Urbanovih vojnih poduhvata – 1687. istaknuo se u borbama u Dalmaciji (kraj Sinja, Vrlike, Drniša, Knina i Skradina), ali i na bokeljsko-budvanskoj bojišnici (borbe za Herceg Novi te oko Budve). Godine 1688. mletački Senat odlikovao ga je zlatnom medaljom *di San Marco* vrijednom tri stotine dukata, a sljedeće godine potvrđen mu je zapovjedni čin nad konjaničkim postrojbama. Sredinom devedesetih godina 17. stoljeća zapaženo je

se istaknuo u borbama kraj Sinja, Knina i na području Neretve, kao i prilikom mletačkog zauzimanja Herceg Novoga. Upravo radi svih spomenutih zasluga Nassi je promoviran u čin kapetana u kojemu ostaje sve do 1708. godine, kada postaje konjanički potpukovnik.

Raspoložemo s jednim sačuvanim popisom dočasnika i vojnika Nassijeve čete iz vremena njezine uključenosti u pukovnicu Nikole Divnića.¹⁰ Popis je načinjen u Zadru 1. ožujka 1711. godine, a četa je u svom osnovnom sastavu brojala četrdeset i jednog časnika, dočasnika i vojnika. Uz potpukovnika Šimuna Nassija, u četi se bilježe sljedeći dočasnici: poručnik Bernard Krošević, konjanički potporučnik (*cornetta*) Antun Martinov iz Bakra, kaplari (*caporal*) Ilija Cerovina, Jakov Brarević i Šimun Delić te pričuvni konjanički potporučnik (*cornetta riformato*) Dominik Nassi. Četi je kao trubač (*trombetta*) bio pridružen i vojnik Vido Crem. Osim navedenih, u četi su se nalazila i 33 obična vojnika od kojih je tijekom te ili sljedeće godine njih 21 prekriženo uslijed prijelaza u drugu jedinicu, dezertiranja ili smrti. Iznimno je velik broj naknadno dopisanih vojnika, od kojih su tijekom vremena također neki prekriženi. Uz pričuvne poručnike (*tenente riformato*) Petra Jelića i Bernarda Sivilju, pričuvnog konjaničkog potporučnika Antuna Markovića i trubača Giuseppea Madruzzija iz Feltrea, u Nassijevoj četi dio vojne karijere tada je proveo čak još 41 običan vojnik. Mobilnost Nassijeve čete unutar 1711. i tijekom sljedećih nekoliko godina bila je izrazita te je od ukupno 45 novoupisanih vojnika naknadno prekriženo njih 21. Razloge ovim učestalim promjenama unutar čete možemo tražiti u vremenu unutar kojega ona djeluje. Riječ je o razdoblju nakon po

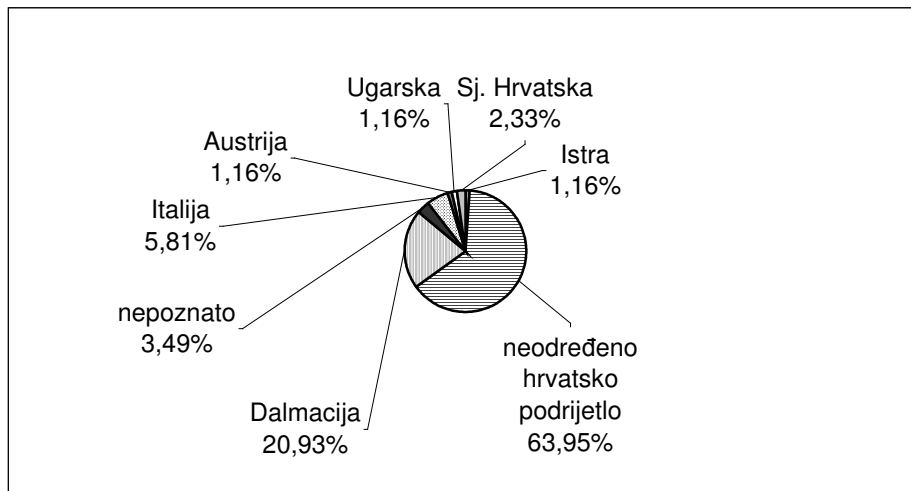
djelovanje Urbanovih postrojbi pri mletačkom pokušaju zauzimanja Ulcinja (1695.), da bi godinu dana potom stekao i važno društveno priznanje – uvrštavanje u šibensko plemićko vijeće uz podjeljivanje naslova *conte veneto*. Mletačka je vlast nizom investitura nagradila Urbanove vojničke zasluge te je – temeljem dukala generalnih providura Dalmacije Zorzija Morosinija (1671. – 1673.) i Girolama Cornera – stekao zemljišne posjede na području Nina, Skradina, Drniša, Rakitnice, Daslina, Žaborića i Kosova. Usporedi: Vincenzo Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi: omaggio della famiglia Miagostovich / cenni del Vincenzo Miagostovich / ai nobili sposi Isabella de' Fenzi e Giorgio Nachich di Osljak*, Trieste 1882.; Federico Antonio Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico con illustrazioni*. sv. I, Venezia 1885., str. 117-118. O obitelji Fenzi vidi i: Čoralić, Od zapovjednika hrvatske konjice do gorljivih autonomaša: šibenska obitelj Fenzi (XVII. stoljeće – početak XX. stoljeća), prihvaćeno za objavljivanje u časopisu *Povijesni prilozi*, Zagreb 2011.

¹⁰ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 807. Cavalleria Croati: Ruoli delle Compagnie Reggimento Difnico Nicolò (1708. – 1716.): Compagnia Tenente Colonnello Simeone Nassi (Zadar, 1. III. 1711.).

Mlečane uspješnog Morejskog rata, a prije otpočinjanja tzv. Drugog Morejskog ili Malog rata 1714. godine. U tome, vremenski kratkom odsječku, odvijale su se i neke reforme mletačke vojske, rezultat kojih je bilo objedinjavanje manjih jedinica u jedinstvenu vojnu formaciju te su stoga bila česta prebacivanja vojnika iz jedne postrojbe u drugu. Na primjeru kasnijih, ratnih popisa Nassijeve čete, vidjeti ćemo da se taj trend mobilnosti vojnoga ljudstva dobrim dijelom nastavio.

Podaci o Nassijevim vojnicima pisani su vrlo jednoobrazno i nalikuju drugim onovremenim popisima mletačkih prekomorskih snaga. Uz osobno ime, prezime i ime oca, katkada je – iako u nevelikom broju primjera – navedeno i njihovo zavičajno podrijetlo (vidi: *Grafikon 1*). Prema analizi tih podataka moguće je utvrditi da je u četi potpukovnika Nassija djelovalo 63,95% vojnika čije točno mjesto podrijetla nije moguće utvrditi, ali je na osnovu njihovih prezimena razvidno da potječu iz hrvatskih krajeva, prije svega iz Dalmacije (iz zadarskog, šibenskog i splitskog kraja). Za 20,93% vojnika pouzdano znamo da su Dalmatinci, a u toj se skupini nešto učestalije bilježe tek Zadrani i Kaštelani, dočim su ostali (vojnici iz Krka, Murvice, Islama, Grusi, Bukovice, Vrane, Karina, Kašića, s Ugljana i Šolte te iz Veloga Rata na Dugome Otoku) zabilježeni samo u pojedinačnim primjerima. Vojnici s današnjeg talijanskog područja zastupljeni su u ukupnome omjeru sa 5,81% (izrijeком se kao mjesta njihova podrijetla bilježe Feltre i Gorizia). Iz sjeverne Hrvatske odnosno iz krajeva pod habsburškom vlašću potječu dva vojnika (obojska iz Bakra; 2,33%), a vojnici iz Istre, Ugarske i austrijskog državnog područja navedenog općim nazivom *Imperio* zabilježeni su samo pojedinačno (sa po 1,16%). Naposljetku, za 3,49% vojnika nismo u mogućnosti utvrditi njihovo podrijetlo prema zemlji ili regiji, iako i ovdje možemo pretpostaviti da je riječ o vojnicima s područja Dalmacije ili – s manjom vjerojatnošću – s Apeninskoga poluotoka.

Grafikon 1: Zavičajna struktura časnika, dočasnika i vojnika iz čete potpukovnika Šimuna Nassija prema popisu iz 1711. godine

Zapovjednik vlastitom pukovnijom

Šimun Nassi djelovao je u činu potpukovnika do konca 1713. godine. Tada je, saznajemo iz dokumenta koji je 10. prosinca objavio aktualni generalni providur Dalmacije Carlo Pisani (1711. – 1714.), imenovan pukovnikom jedne od hrvatskih konjaničkih postrojbi.¹¹ U povelji se ponovno navode Nassijeve ratne zasluge u Morejskome ratu te napominje kako je nakon smrti zadarskoga plemića i pukovnika Franje Begne ostalo ispražnjeno jedno zapovjedno mjesto u hrvatskoj konjici. Nassiju se ovom prigodom povjerava zapovijedanje Begninom pukovnijom uz plaću od šezdeset dukata te prava i obveze koje pripadaju i drugim pukovnicima ove vrste mletačkih prekomorskih postrojbi.

Raspolažemo s više popisa četa, njihovih zapovjednika i vojnika iz pukovnije Šimuna Nassija u razdoblju od 1714. do 1718. godine.¹² U

¹¹ DAZd, SGP, Carlo Pisani (1711. – 1714.), kut. 77, sv. III, fol. 299 (Zadar, 10. XII. 1713.).

¹² ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 824-825. Cavalleria Croati: Ruoli delle Compagnie Reggimento Simeone Nassi (1714. – 1716.; 1716. – 1718.). Nakon 1718. godine pukovništvo Šimuna Nassija preuzeo je, kako je razvidno iz sljedećih podataka, zadarski plemić, conte i pukovnik Luigi (Alvise) Detrico.

tome su razdoblju u pukovniji Nassi zabilježene čete sljedećih časnika: kapetana Antuna Katunarića¹³ (*Cattunari*; stacionirana 1. VIII. 1715. u Splitu, 1. VII. 1716. u Zadru, 20. IV. 1717. u Sutomišćici na otoku Ugljanu i 1. III. 1718. u Zadru), kapetana Krste Theodosija¹⁴ (stacionirana 15. VI. 1714. u Zadru, 1. X. 1714. u Splitu, 18. VII. 1715. u Koprju, 1. VII. 1716. u Zadru, 20. IV. 1717. u Sutomišćici i 1. III. 1718. u Zadru), kapetana Franje Theodosija (stacionirana 14. VI. 1714. u Koprju), kapetana contea Luigija Karla Begne¹⁵ (stacionirana 15. VI. 1714. u Zadru, 1. VII. 1716. u Zadru, 20. IV. 1717. u Sutomišćici i 1. III. 1718. u Zadru), bojnika Jurja Makarska¹⁶ (stacionirana 15. VI. 1714. u Zadru, 1. X. 1714. u Splitu i 27. VII. 1715. u Koprju), kapetana Giuseppa Giustija¹⁷ (stacionirana 1. VII. 1716. u Zadru), kapetana Franje Stipanića/Stipančića¹⁸ (stacionirana 14. VI. 1715. u Koprju, 1. VII. 1716. u Zadru, 20. IV. 1717. u Sutomišćici i 1. IV. 1718. u Zadru), potpukovnika Jurja

¹³ Prema postojećim saznanjima konjanički kapetan Antun Katunarić bilježi se i 1704. i 1705. godine kao zapovjednik jedne od četa u pukovniji Julija Fenzija. Usporedi: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 590. Cavalleria Croati: Reggimento Julio Fenzi, Compagnia Capitan Antonio Cattunari.

¹⁴ Konjanički kapetan Krsto Theodosio bilježi se dvadesetih i tridesetih godina 18. stoljeća kao zapovjednik jedne od četa u pukovniji zadarskoga plemića Luigija Detrica. Usporedi: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 802, 804. Cavalleria Croati: Reggimento Luigi Detrico, Compagnia Capitan Cristoforo Theodosio (popisi iz 1723., 1724., 1726., 1734. i 1736. godine).

¹⁵ Luigi Carlo Begna bilježi se od 1718. godine kao vojnik. U kasnijem razdoblju zabilježen je kao zapovjednik čete u pukovniji zadarskoga plemića Luigija Detrica. Usporedi: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 802, 803. Cavalleria Croati: Reggimento Luigi Detrico, Compagnia Sargente Maggiore Conte Luigi Carlo Begna (popisi iz 1720. i 1728. godine). U razdoblju od 1729. do 1733. godine Luigi Carlo Begna je vojnik u pukovniji već spominjanog Šibenčanina Nikole Divnića. Usporedi: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 809. Cavalleria Croati: Reggimento Difnico Nicolò, Compagnia Sargente Maggiore Conte Luigi Carlo Begna.

¹⁶ Juraj Makarska (*Zorzi Macarsca*) bilježi se 1720. godine kao potpukovnik i zapovjednik čete u pukovniji Luigija Detrica. Usporedi: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 802. Cavalleria Croati: Reggimento Luigi Detrico, Compagnia Tenente Colonnello Zorzi Macarsca.

¹⁷ Giuseppe Giusti bilježi se od 1720. godine kao potpukovnik. Zapovjednik je čete u sastavu pukovnije Luigija Detrica. Usporedi: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 802, 803. Cavalleria Croati: Reggimento Luigi Detrico, Compagnia Tenente Colonnello Iseppo Giusti (popisi iz 1720., 1727., 1730., 1732. i 1734. godine).

¹⁸ Kapetan Franjo Stipanić također se u istome činu bilježi u pukovniji Luigija Detrica. Usporedi: Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 801. Cavalleria Croati: Reggimento Luigi Detrico, Compagnia Capitan Francesco Stipanich (popis iz 1720. godine).

Radoša¹⁹ (stacionirana 15. VI. 1714. u Zadru i 1. VII. 1716. u Zadru), kapetana Antuna Radnića (stacionirana 15. VI. 1714. u Zadru),²⁰ bojnika i potom potpukovnika Petra Lovre Pellegrinija²¹ (stacionirana 1. VII. 1716. u Zadru, 20. IV. 1717. u Sutomiščici i 1. III. 1718. u Zadru) i kapetana te potom bojnika Nikole Jurja Krajine (stacionirana 20. IV. 1717. u Sutomiščici i 1. III. 1718. u Zadru).²²

Iz navedenoga razdoblja sačuvana su četiri popisa četa kojima je osobno zapovijedao pukovnik Šimun Nassi. Popisi su nastali u rasponu od 1714. do 1718. godine te se, prema tome, djelovanje pukovnije Nassi zbivalo u godinama trajanja posljednjeg mletačko-osmanskog rata, započetog 9. prosinca 1714. i okončanog Požarevačkim mirom 21. srpnja 1718. godine. Nassijeva pukovnja nije, kako se čini, djelovala izvan Dalmacije, a o tome posvjedočuju mjesta nastanka svakog od pojedinih sačuvanih popisa, kao i

¹⁹ Juraj Radoš (1661. – 1731.) odvjetao je ugledne vojničke obitelji koja je 1671. godine primljena u trogirsko plemstvo. Podrobnije vidi: Mladen Andreis, *Trogirsko plemstvo do kraja prve austrijske uprave u Dalmaciji (1805.)*, Trogir 2006., str. 261-262; Čoralić – Katušić, *Conte Veneto i Cavaliere di San Marco* – Ivan Radoš (o. 1616. – 1686.), *Povijesni prilozi*, god. 27, br. 35, Zagreb 2008., str. 193-207.

²⁰ Prema naknadno načinjenoj bilješci u istome popisu kapetan Antun Radnić preminuo je 15. VII. 1715. godine, a njegovu četvu preuzeo je kapetan Ivan Radnić. *Compagnia* kapetana Ivana Radnića popisana je i 1. VII. 1716. godine u Zadru, 20. IV. 1717. u Sutomiščici te 1. III. 1718. u Zadru. O obitelji Radnić, čije je vojničko djelovanje tijekom 18. stoljeća bilo posebno zapaženo na području Drniša, Knina i Vrlike, usporedi: Karlo Kosor, *Drniš pod Venecijom, Kačić. Zbornik Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja*, sv. 7, Split 1975., str. 22; Peričić, *Glavari i časnici Vojne krajine*, str. 227; Andreis, *Trogirsko plemstvo*, str. 261; Čoralić – Katušić, *Andrija Mladinić i Mihovil Anđelo Filiberi*, str. 258-259.

²¹ Trogirski plemić Petar Lovro Pellegrini (rođen 1684. – umro između 1740. i 1749. godine) je od dvadesetih do ranih četrdesetih godina 18. stoljeća djelatan u pukovnji Luigija Detrica. Usporedi: ASV, *Inquisitori ... pubblici ruoli*, b. 801, 802, 803, 804, 806. *Cavalleria Croati: Reggimento Luigi Detrico, Compagnia Tenente Colonnello Pietro Lorenzo Pellegrini* (popisi iz 1720., 1722., 1725., 1727.-1731., 1733., 1737., 1741.). Vidi i: Andreis, *Trogirsko plemstvo*, str. 251-252.

²² Nikola Juraj Krajina (*Nicolò Zorzi Craina*) bilježi se 1710. godine kao kapetan u konjaničkoj pukovnji Antuna Medina. Usporedi: ASV, *Inquisitori ... pubblici ruoli*, b. 822. *Cavalleria Croati: Reggimento Antonio Medin, Compagnia Capitan Nicolò Zorzi Craina*. Tijekom dvadesetih godina djelatan je kao potpukovnik u pješачkoj postrojbi Pietra Corponesea. Usporedi: ASV, *Inquisitori ... pubblici ruoli*, b. 551, 552. *Fanti Oltramarini: Reggimento Corponese. Compagnia Tenente Colonnello Nicolò Zorzi Craina* (popisi iz 1725. i 1727. godine). Koncem dvadesetih godina unaprijeđen je u čin pukovnika i postaje zapovjednik vlastite pješачke pukovnije. Usporedi: ASV, *Inquisitori ... pubblici ruoli*, b. 555-559. *Fanti Oltramarini: Reggimento Nicolò Zorzi Craina*.

prethodno navedena mjesta djelovanja ostalih četa te konjaničke postrojbe.

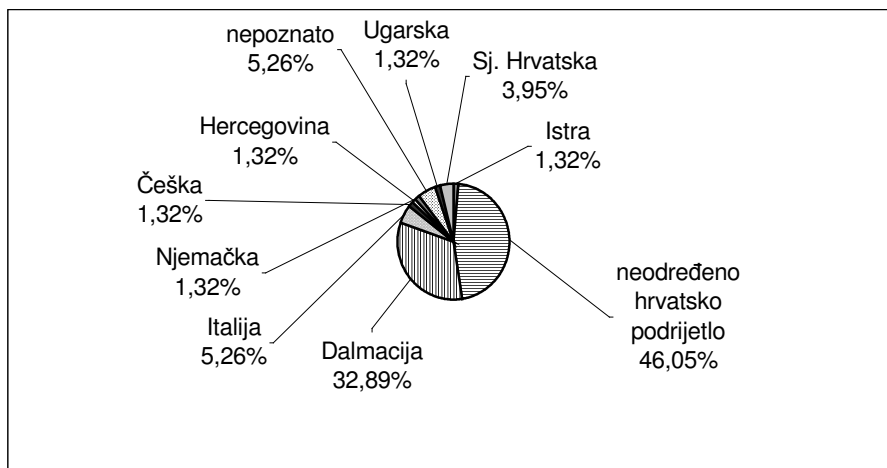
Prvi takav popis, načinjen 15. lipnja 1714. godine u Zadru²³, sadrži stanje ljudstva Nassijeve čete šest mjeseci prije izbijanja rata. Četa je u svom osnovnom sastavu brojala 47 časnika, dočasnika i vojnika, a vodeći kadar činili su, uz pukovnika Nassija, poručnik Bernard Krošević, konjanički potporučnici Jakov Brarević i Antun Martinov iz Bakra, kaplar Šimun Delić, pričuvni poručnik Bernard Sivilja, pričuvni konjanički potporučnik Antun Marković i vodnik (*Marescalco*) Nadal Baldi. Četi je bio pridružen i trubač Giuseppe Madruzzi iz Feltrea. Tijekom godine čak su petorica navedenih dočasnika prekrižena, a čest uzrok bila je njihova smrt. Kao i u primjeru dočasnika, i preostalih 38 običnih vojnika većim je dijelom bila spomenuta u prethodnom popisu Nassijeve čete kada se ona nalazila u sastavu pukovnije Nikole Divnića. Međutim, nemali broj njih je, često uslijed prerane smrti, prijelaza u drugu postrojbu ili dezertiranja – naknadno prekrižen (ukupno 18). Znatno smanjena, Nassijeva je četa tijekom 1714. i 1715. godine popunjavana novim ljudstvom. Od dočasnika su to natporučnik (*Capitan Tenente*) Šimun Pedemonti, poručnik Angelo Piasevoli te kaplari Stjepan Sladović iz Splita (naknadno je prekrižen radi smrti) i Grgur Benac iz Mostara. Četi su u tom razdoblju pridodani trubač Antonio Bernardinelli i kapelan Stjepan iz Ugarske. Kako je potonji uskoro preminuo, na dužnosti dušobrižnika čete zamijenio ga je Ivan Krstitelj Giuradini. Kada je riječ o običnim vojnicima (22 novoupisana vojnika), petorica su naknadno izostavljena s popisa – dvojica radi dezertiranja iz čete, jedan radi smrti te posljednja dvojica radi prijelaza u drugu jedinicu.

Podaci o dočasniciima i vojnicima pisani su na sličan način kao i u primjeru popisa iz 1711. godine, iako se ovdje opaža postotno nešto veći broj razriješenih mjesta podrijetla (vidi: *Grafikon 2*). I ovdje su, ipak, najbrojniji vojnici (najvjerojatnije Dalmatinci) čiji zavičaj nije naveden te oni u ukupnome omjeru broje 46,05%. Nadalje, brojna su mjesta navedena kao zavičaj pojedinih dočasnika i vojnika iz Dalmacije (32,89%). Tek se Zadar, Kaštela i neveliko ravnokotarsko selo Smilčić bilježe kao matična mjesta nekoliko vojnika, dočim su preostala dalmatinska mjesta zastupljena isključivo s po jednim primjerom. Od priobalnih mjesta to su Karin, Šibenik, Solin i Split, a od naselja u zaleđu izrijekom se navode Grusi, Kašić, Islam, Vrana,

²³ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 824. Cavalleria Croati: Reggimento Simeon Nassi, Compagnia propria Colonnello Simeon Nassi (Zadar, 15. VI. 1714.).

Korlat, Tinj, Vrlika i Knin. Kada je riječ o otocima, zastupljeni su (većinom i spomenuti u prethodnome popisu) vojnici s otoka Krka, Ugljana, Dugog Otoka (Veli Rat) i Šolte. Nekoliko Nassijevih vojnika potječe iz Italije (5,26%) i sjeverne Hrvatske (Bakar, Senj – 3,95%), dočim su vojnici iz Istre, Hercegovine, Ugarske, Njemačke i Češke zapaženi samo u pojedinačnim primjerima (po 1,32%).

Grafikon 2: Zavičajna struktura časnika, dočasnika i vojnika iz čete pukovnika Šimuna Nassija prema popisu iz 1714. godine

Sljedeći sačuvani popisi ljudstva u četi Šimuna Nassija datiraju iz 1716. i 1717. godine. Prvi od njih je načinjen u Zadru (1. srpnja), a četa je tada u svom osnovnom sastavu brojila 45 časnika, dočasnika i vojnika.²⁴ Ovdje je zanimljivo spomenuti da je samo jedan vojnik s toga popisa prekrižen radi dezertiranja (Ivan Marković iz Šolte) te jedan iz nepoznatih razloga (Juraj Damjanović iz Vrlike). Primjetno je, nadalje, da se većina dočasničkog i vojničkog kadra podudara s popisom iz 1714. godine. Tijekom navedene, kao i sljedeće godine, u četu je dopisano devet novih vojnika. To su Jure Jelinić iz Sinja (naknadno je prekrižen radi smrti), Grgo Bogdanović iz Čitluka, Božo (Nadal) Calegari iz Kotora (naknadno je prekrižen iz nepoznatih

²⁴ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 825. Cavalleria Croati: Reggimento Simeon Nassi, Compagnia propria Colonnello Simeon Nassi (Zadar, 1. VII. 1716.).

razloga), Marko Graovac (naknadno je prekrižen iz nepoznatih razloga), Josip Restović iz Budve, Ilija Sirotković iz Novigrada, Toma Rodolavić i Augustin Tana. Četi je, u statusu *benemerito* (zaslužnik) pridodan conte Jerolim Zaro.²⁵

Nije nam, na osnovu postojećih saznanja, poznato moguće borbeno djelovanje Nassijeve pukovnije tijekom četverogodišnjeg ratnog razdoblja. Prema sljedećem sačuvanom popisu, načinjenom u Sutomišćici na otoku Ugljanu (20. travnja 1717.)²⁶, razvidno je kako su Nassijeve postrojbe u to vrijeme djelovale u Dalmaciji, vjerojatno zadužene za osiguravanje tamošnjih mletačkih stečevina. Na Ugljanu, očito privremenom boravištu Nassijeve pukovnije, bilo je smješteno 48 dočasnika i vojnika, od kojih su naknadno prekrižena njih sedmorica.

Naposlijetku, završni popis koji ćemo ovdje razmotriti načinjen je u Zadru, 1. ožujka 1718. godine odnosno nekoliko mjeseci prije okončanja mletačko-osmanskoga rata i sklapanja Požarevačkog mirovnog ugovora.²⁷ Nassijeva *compagnia propria* brojila je tada 33 dočasnika i vojnika, od kojih je nemali broj njih zabilježen i u prethodnim popisima. Časničko ljudstvo tada su činili (uz samoga Nassija) poručnik Angelo Piasevoli, konjanički potporučnik Jakov Brarević, kaplari Šimun Delić i Grgo Benac te vodnik Nadal Balbi. Kao i u prethodnome popisu, četi su bili pridruženi trubač Antonio Bernardinelli i kapelan Ivan Krstitelj Giuradini.²⁸ Dočasničkom kadru pridruženo je i 25 običnih vojnika od kojih je deset naknadno

²⁵ Vjerojatno je riječ o rapskome plemiću Jerolimu Zaro, zapaženom vojnom zapovjedniku na širem području Dalmacije u drugoj polovici 17. stoljeća. Kavaljerom (vitezom) svetoga Marka imenovan je 29. IV. 1700. (odluka je donesena u Senatu 12. IV. iste godine). U objašnjenju se navode Zarove zasluge za Republiku svetoga Marka u Kandijskome te osobito u Morejskome ratu. U potonjem je mletačko-osmanskome sukobu Zaro upravljao rapskom ratnom galijom i uspješno se odupirao naletima ulcinjskih gusara. U povelji izrijeком stoji da je Zaro *testimonio della Pubblica gratitudine gratiosamente praticato con altri vaglia di freggio maggiore alla sua Persona e di più vivo stimolo insieme per distinguersi à nuove occasioni nel servizio della Signoria Nostra*. Svečanim imenovanjem u red mletačkih vitezova taj je ugledni Rabljanin, osim samoga naslova, dobio i vitezovima pripadajući zlatnu kolajnu vrijednu tri stotine dukata. Usporedi: Piero Pazzi, *I Cavalieri di San Marco: Storia documentata*, Perasto 2008., str. 254.

²⁶ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 825. Cavalleria Croati: Reggimento Simeon Nassi, *Compagnia propria Colonnello Simeon Nassi* (Sutomišćica, 20. IV. 1717.).

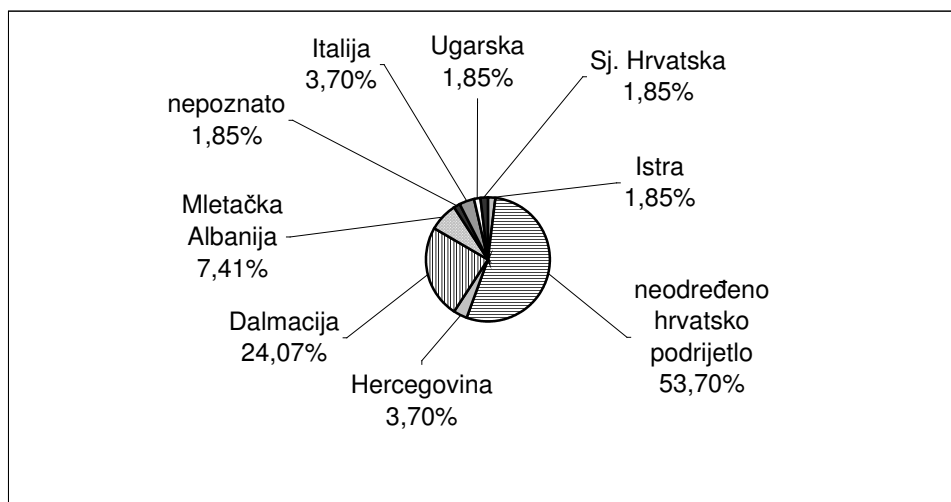
²⁷ ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 825. Cavalleria Croati: Reggimento Simeon Nassi, *Compagnia propria Colonnello Simeon Nassi* (Zadar, 1. III. 1718.).

²⁸ Tijekom 1718. godine iz čete su naknadno prekriženi Jakov Brarević i Angelo Piasevoli.

prekriženo iz već uobičajenih razloga. Četa je tijekom 1718. godine osnažena s još 21 dočasnikom i vojnikom. Među njima su popisana dva pričuvna kapetana (Grgur Karinović i Antun Katunarić), poručnik Grgur Slavić, konjanički potporučnik Bartol Antivari i vodnik Bare Vojvodović. Kada je riječ o običnim vojnicima, ovdje je potrebno opaziti da su samo dvojica naknadno prekrižena, što upućuje na postupni prekid ratnih događanja i prijelaz postrojbi – bez obzira jesu li bile uključene ili ne u izravne vojne operacije – u mirnodopsko stanje.

Zavičajna struktura Nassijevih vojnika iz 1718. godine bitnije ne odstupa od prethodnih popisa (vidi: *Grafikon 3*). I ovdje, na žalost, ne raspoložemo s potpunim podacima o matičnom podrijetlu ondje popisanih vojnika (za čak 53,70% ne možemo utvrditi točno mjesto podrijetla), iako se – kao i u prethodnim primjerima – može s priličnom vjerojatnošću pretpostaviti kako je riječ o Dalmatincima. Konkretnim navodom potvrđenih Dalmatinaca je 24,07%. Poglavitito potječu sa zadarskoga područja (Zadar, Kašić, Smilčić, Korlat, Tinj, Nin, Posedarje, Biograd), a od drugih se dalmatinskih gradova i krajeva bilježe Šibenik i neretvansko područje. Vojnici iz ostalih zemalja i regija rjeđe su zastupljeni. Onih s područja Mletačke Albanije (Bar, Budva, današnja Albanija) je 7,41%, a oni iz Hercegovine (Mostar, Čitluk) i Italije broje po 3,70%. Naposljetku, u posljednjem popisu Nassijeve čete u pojedinačnim se primjerima bilježe vojnici iz sjeverne Hrvatske (Senj), Ugarske, Istre (Novigrad), a njihov ukupan omjer iznosi po 1,85%.

Grafikon 3: Zavičajna struktura časnika, dočasnika i vojnika iz čete pukovnika Šimuna Nassija prema popisu iz 1718. godine

Zaključak

Pukovnik Šimun Nassi može se ubrojiti u niz visokih hrvatskih časnika u mletačkim prekomorskim postrojbama 17. i 18. stoljeća. Njegovu vojnu karijeru možemo pratiti još od Morejskoga rata, kada kao niži časnik djeluje u postrojbama Šibenčanina Urbana Fenzija te svojim angažmanom pridonosi mletačkim vojnim uspjesima na dalmatinskoj, bokeljskoj i hercegovačkoj bojišnici. Imenovan potom kapetanom, Nassi je vojnu karijeru između dva mletačko-osmanska rata nastavio u pukovnici Nikole Divnića, da bi u predvečerje izbijanja posljednjega većeg oružanog sukoba između Republike svetoga Marka i Osmanskoga Carstva bio imenovan pukovnikom.

Šimun Nassi djelovao je kao zapovjednik hrvatske konjice, elitne mletačke postrojbe koja je djelovala na svim bojištima Serenissime. Njegovo djelovanje u činu pukovnika odvijalo se u doba posljednjeg mletačko-osmanskog rata 1714. – 1718. godine, ali se s velikom vjerojatnošću može pretpostaviti da pukovnija Nassi nije napuštala dalmatinsko područje te je sve ratne godine bila zadužena za osiguravanje tamošnjih mletačkih posjeda.

Hrvatski oltramarini i konjanici, ali i njima pridruženi časnici, dočasnici i vojnici iz susjednih zemalja i krajeva, jedna su od izrazito važnih tema iz povijesti hrvatsko-mletačkih odnosa u ranome novom vijeku. Ovim radom pokušala se, u mjeri u kojoj to dopuštaju postojeća saznanja, rasvijetliti vojna karijera jednog zapaženog zadarskog patricija i visokog mletačkog časnika. Istraživanje dodatnih arhivskih vrela kako za Nassija, tako i za neke druge onodobne istaknute dalmatinske časnike, zasigurno će dodatno obogatiti saznanja o jednoj od manje poznatih i u historiografiji obrađivanih epizoda iz gradivom prebogate povijesti hrvatsko-mletačkih veza tijekom dugog niza stoljeća zajedničkog razvoja.

PRILOG 1: Popis časnika, dočasnika i vojnika iz čete potpukovnika Šimuna Nassija (Archivio di Stato di Venezia, *Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli*, b. 807. Cavalleria Croati: Ruoli delle Compagnie Reggimento Difnico Nicolò, 1708. – 1716.: Compagnia Tenente Colonnello Simeone Nassi, Zadar, 1. III. 1711.)

1. Potpukovnik (*Tenente Colonnello*): Šimun Nassi
2. Poručnik (*Tenente*): Bernard Krošević – Vicko
3. Konjanički potporučnik (*Cornetta*): Antun – Martin – Bakar
4. Kaplar (*Caporal*): Ilija Cerovina – Petar (*prekrižen*)
5. Kaplar (*Caporal*): Jakov Brarević – Ilija
6. Kaplar (*Caporal*): Šimun Delić – Ivan
7. Trubač (*Trombetta*): Vido Crem – Anzolo
8. Pričuvni konjanički potporučnik (*Cornetta riformato*): Dominik Nassi – Jerolim (*prekrižen*)
- Vojnici (*Soldati*):
9. Ivan Pavanić – Ivan
10. Danijel Janović – Stjepan
11. Jakov Kuzarović – Filip
12. Antun Vukonić – Nikola (*prekrižen*)
13. Matija Mogunić – Ivan (*preminuo, prekrižen*)
14. Ivan Lombardić – Juraj (*prekrižen*)
15. Božo Bogetić – Frane (*prekrižen*)
16. Jerolim Giuradini – Egidije
17. Matija Negotić – Mihovil (*prekrižen*)
18. Bastijan Meneginović – Jerolim (*prekrižen*)
19. Gaetan Rosić – Antun
20. Petar Bianchi – Petar
21. Antun Janović – Stipan (*prekrižen*)
22. Lovro Kordić – Ivan (*prekrižen*)
23. Matija Filipović – Mihovil (*prekrižen*)
24. Ivan Lovrinić – Lovre
25. Antun Vendraminović – Pavao (*preminuo, prekrižen*)
26. Vule Bezbradica – Vukadin (*prekrižen*)
27. Matija Grgurić – Jurko
28. Petar Gormonić – Juraj (*preminuo, prekrižen*)
29. Luka Radović – Juro
30. Ivan Medanić – Gašpar (*preminuo, prekrižen*)
31. Marko Belić – Ivan (*prekrižen*)
32. Luka Rekamarić – Augustin (*preminuo, prekrižen*)
33. Toma Grbić – Stojan (*preminuo, prekrižen*)

34. Jerolim Tominčić – Ivan (*prekrižen*)
35. Frane Albini – Antun (*prekrižen*)
36. Andrija Ljutković – Vulin (*prekrižen*)
37. Gaspare Boninsegna – Battista
38. Ivan Fedelić – Fedel
39. Frane Sorić – Stipan
40. Jure Mašković/Marsarović – Jure
41. Ivan Krstitelj Vuković – Jure

Naknadno dopisani:

1. Pričuvni poručnik (*Tenente riformato*): Petar Jelić (*prekrižen*)
2. Pričuvni poručnik (*Tenente riformato*): Bernard Sivilja – Matija
3. Pričuvni konjanički potporučnik (*Cornetta riformato*): Antun Marković
4. Trubač (*Trombetta*): Giuseppe Madruzzi – Andrea – Feltre
- Vojnici (*Soldati*):
5. Ivan Petričić – Mihovil – Murvica (*prekrižen*)
6. Tadija Radulović (*prekrižen*)
7. Stjepan Marušić – Petar (*preminuo, prekrižen*)
8. Petar Ardelić – Petar – Ugarska (*prekrižen*)
9. Juraj Čilišić (*Chilisisch*) – Matija – Krk (*prekrižen*)
10. Ivan Rušić – Marko – zadarsko područje (*Contado di Zara*) (*preminuo, prekrižen*)
11. Vuko Vukmorović (*preminuo, prekrižen*)
12. Marko Vuković – Antun – Bakar
13. Martin Milatović – Ilija – Grusi
14. Toma Melić – Frane (*prekrižen*)
15. Stjepan Begović – Matija (*preminuo, prekrižen*)
16. Nikola Uzmirović – Andrija – Gorizia (*preminuo, prekrižen*)
17. Ivan Radošević – Matija – Gorizia (*prekrižen*)
18. Petar Grdović – Stjepan
19. Šimun Kožulović – Stjepan
20. Šimun Korselić – Antun – *Imperio* (*prekrižen*)
21. Bože Reljić – Marin – Bukovica
22. Stojan Mužinić – Jovan (*preminuo, prekrižen*)
23. Frane Vukolić – Antun – Zadar
24. Juraj Borić – Rade (*prekrižen*)
25. Grgo Balić – Ivan
26. Stipan Jelić – Sava (*prekrižen*)
27. Nikola Rudić – Frane – Kaštela
28. Ivan Loverić – Antun (*prekrižen*)

29. Martin Bautović – Matija
30. Šimun Čipčić – Šimun (*prekrižen radi dezertiranja*)
31. Juraj Ivaljević – Ivan – Vrana (*prekrižen radi dezertiranja*)
32. Maksim Lacmanović – Stanko – Karin
33. Jovan Mačić – Vuško – Karin (*preminuo, prekrižen*)
34. Rade Pavlović – Pave – Kašić
35. Matija Tomasović – Stjepan – Kaštel Lukšić (*Castel Vitturi*)
36. Ivan Mašković – Petar – Šolta
37. Toma Grandić – Matija – Ugljan
38. Jure Matijević – Mihovil – Islam
39. Jure Babolović – Mihovil – Istra (*preminuo, prekrižen*)
40. Ivan Križmanović – Matija
41. Antun Basanelović – Krsto
42. Dujam Milatović – Ilija
43. Antun Kovačić – Matija
44. Šimun Jerković – Šime – Veli Rat (Dugi otok)
45. Nikola Marzević – Pavao

PRILOG 2: Popis časnika, dočasnika i vojnika iz čete pukovnika Šimuna Nassija (Archivio di Stato di Venezia, *Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli*, b. 824. Cavalleria Croati: Ruoli delle Compagnie Reggimento Simeon Nassi, 1714. – 1716.: Compagnia propria Colonnello Simeone Nassi, Zadar, 15. VI. 1714.)

1. Pukovnik (*Colonnello*): Šimun Nassi
2. Poručnik (*Tenente*): Bernard Krošević – Vicko (*preminuo, prekrižen*)
3. Konjanički potporučnik (*Cornetta*): Jakov Brarević – Ilija
4. Konjanički potporučnik (*Cornetta*): Antun – Martin – Bakar (*preminuo, prekrižen*)
5. Kaplar (*Caporal*): Šimun Delić – Ivan
6. Pričuvni poručnik (*Tenente riformato*): Bernard Sivilja – Matija (*prekrižen*)
7. Pričuvni konjanički potporučnik (*Cornetta riformato*): Antun Marković (*prekrižen*)
8. Trubač (*Trombetta*): Giuseppe Madruzzi – Andrea – Feltre (*preminuo, prekrižen*)
9. Vodnik (*Marescalco*): Nadal Baldi – Bortolo
- Vojnici (*Soldati*):
10. Ivan Pavanić – Ivan
11. Danijel Janović – Stjepan
12. Jakov Kuzarović – Filip

13. Jerolim Giuradini – Egidije
14. Ivan Pirić – Ivan (*preminuo, prekrižen*)
15. Božo Bogetić – Frane (*preminuo, prekrižen*)
16. Petar Bianchi – Petar
17. Ivan Lovrinić – Lovre (*prekrižen*)
18. Nikola Zorić – Jure (*prekrižen*)
19. Matija Grgurić – Jurko (*preminuo, prekrižen*)
20. Luka Radović – Juro (*prekrižen*)
21. Gaspare Boninsegna – Battista (*prekrižen*)
22. Matija Kaštelanović – Juraj (*prekrižen*)
23. Ivan Fedelić – Fedel (*preminuo, prekrižen*)
24. Jure Mašković / Marsarović – Jure
25. Ivan Krstitelj Vuković – Jure
26. Juraj Čilišić – Matija – Krk (*preminuo, prekrižen*)
27. Marko Vuković – Antun – Bakar – (*prekrižen radi dezertiranja*)
28. Martin Milatović – Ilija – Grusi (*preminuo, prekrižen*)
29. Petar Grdović – Stjepan (*prekrižen*)
30. Šimun Kožulović – Stjepan (*prekrižen*)
31. Bože Reljić – Marin – Bukovica
32. Frane Vukolić- Antun – Zadar
33. Grgo Balić – Ivan (*prekrižen*)
34. Nikola Rudić – Frane – Kaštela (*prekrižen*)
35. Martin Bautović – Matija (*prekrižen*)
36. Maksim Lacmanović – Stanko – Karin
37. Rade Pavlović – Pave – Kašić
38. Matija Tomasović – Stjepan – Kaštel Lukšić
39. Ivan Mašković – Petar – Šolta
40. Toma Grandić – Matija – Ugljan
41. Jure Matijević – Mihovil – Islam
42. Ivan Križmanović – Matija
43. Antun Janović – Stjepan
44. Dujam Milatović – Ilija
45. Antun Kovačić – Matija
46. Šimun Jerković – Šime – Veli Rat (*preminuo, prekrižen*)
47. Nikola Marzević – Pavao

Naknadno dopisani:

1. Natporučnik (*Capitan Tenente*): Šimun Pedemonti
2. Poručnik (*Tenente*): Angelo Piasevoli – Jerolim
3. Kaplar (*Caporal*): Stjepan Sladović – Jure – Split (*preminuo, prekrižen*)

4. Kaplar (*Caporal*): Grgur Benac – Matija – Mostar
5. Trubač (*Trombetta*): Antonio Bernardinelli – Carlo
6. Kapelan (*Cappellano*): Stjepan – Ugarska (*preminuo, prekrižen*)
7. Kapelan (*Cappellano*): Ivan Krstitelj Giuradini – Egidije
Vojnici (*Soldati*):
8. Frane Perić – Vrana (*prekrižen*)
9. Juraj Damjanović – Frane – Vrlika
10. Ivan Čudinović – Ivan – Senj
11. Ivan Š(S)abanović – Jakov – Novigrad (Istarski)
12. Martin Bazević – Juraj – Dalmacija (*prekrižen radi dezertiranja*)
13. Petar Vranešević – Valentin – Knin (*prekrižen radi dezertiranja*)
14. Ivan Kavazić – Jure – Solin
15. Petar Kovačić – Jure – Split
16. Antun Janović – Kuzman
17. Gaetan Kardinić – Vicko
18. Nikola Kovačić – Ivan (*preminuo, prekrižen*)
19. Petar Ivanović – Ivan – Šibenik
20. Antun Spiner – Antun – Češka (*prekrižen*)
21. Andrija Babić – Juro
22. Petar Radonić – Nikola
23. Ostoja Markešević – Bogoje – Korlat
24. Šimun Tarlas – Luka – Smilčić
25. Mitar Graovac – Miroslav – Smilčić
26. Urban Giansich – Urban – Njemačka (*Tedesco*) (*prekrižen*)
27. Ivan Grandić – Viktor
28. Antun Grandić – Ivan
29. Šime Šumanović – Jure – Tinj

PRILOG 3: Popis časnika, dočasnika i vojnika iz čete potpukovnika Šimuna Nassija (Archivio di Stato di Venezia, *Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli*, b. 825. Cavalleria Croati: Ruoli delle Compagnie Reggimento Simeon Nassi, 1716. – 1718.: Compagnia propria Colonnello Simeone Nassi, Zadar, 1. III. 1718.)

1. Pukovnik (*Colonnello*): Šimun Nassi
2. Poručnik (*Tenente*): Angelo Piasevoli – Jerolim (*prekrižen*)
3. Konjanički potporučnik (*Cornetta*): Jakov Brarević – Ilija (*prekrižen*)
4. Kaplar (*Caporal*): Šimun Delić – Ivan
5. Kaplar (*Caporal*): Grgur Benac – Matija – Mostar
6. Trubač (*Trombetta*): Antun Bernardinelli – Karlo

7. Vodnik (*Marescalco*): Nadal Baldi – Bortolo
8. Kapelan (*Cappellano*): Ivan Kristitelj Giuradini – Egidije
Vojnici (*Soldati*):
9. Ivan Pavanić – Ivan
10. Danijel Janović – Stjepan
11. Jakov Kuzarović – Filip
12. Jerolim Giuradini – Egidije
13. Petar Bianchi – Petar
14. Jure Mašković/Marsarović – Jure (*prekrižen*)
15. Ivan Krstitelj Vuković – Jure
16. Frane Vucolić – Antun – Zadar
17. Rade Pavlović – Pave – Kašić (*preminuo, prekrižen*)
18. Ivan Križmanović – Matija (*prekrižen*)
19. Dujam Milatović – Ilija
20. Nikola Marzević – Pavao
21. Ivan Čudinović – Ivan – Senj
22. Ivan Š(S)abanović – Jakov – Novigrad (Istarski)
23. Antun Janović – Kuzman (*prekrižen*)
24. Petar Ivanović – Ivan – Šibenik
25. Petar Radović – Nikola (*prekrižen radi dezertiranja*)
26. Ostoja Markešević – Bogoje – Korlat
27. Šimun Tarlas – Luka – Smilčić (*prekrižen*)
28. Mitar Graovac – Miroslav – Smilčić (*prekrižen*)
29. Ivan Grandić – Viktor (*preminuo, prekrižen*)
30. Šime Šumanović – Jure – Tinj (*preminuo, prekrižen*)
31. Grgo Bogdanović – Andrija – Čitluk
32. Josip Restović – Antun – Budva
33. Jakov *d'Ungaria* (*prekrižen*)

Naknadno dopisani:

1. Pričuvni kapetan (*Capitan riformato*): Grgur Karinović (*prekrižen*)
2. Pričuvni kapetan (*Capitan riformato*): Antun Katunarić
3. Poručnik (*Tenente*): Grgur Slavić
4. Konjanički potporučnik (*Cornetta*): Bartol Antivari
5. Vodnik (*Marescalco*): Bare Vojvodović – Josip
Vojnici (*Soldati*):
6. Antun Papić – Martin
7. Ivan Bondantić – Jakov – Nin
8. Josip Rustić – Pavao – Neretva
9. Jure Marešević – Marko (*preminuo, prekrižen*)
10. Stjepan Filipović – Ivan

11. Luka Gianina – Ivan – Albanija (*preminuo, prekrižen*)
12. Juraj – Stjepan – Sozina
13. Dominik Posedarski (*Possidaria*) – Šimun
14. Matija Bornjaković – Vicko
15. Šimun Vitanović – Luka – Biograd
16. Karlo Bernardinović
17. Tripo *osia* Šime Nikolić
18. Ivan Nikolić
19. Frane Gavardo – Matija
20. Antun Sarić – Jure
21. Jakov Debenić – Ivan

Simon Nassi, a Patrician from Zadar – Colonel of the Croatian Cavalry in the Venetian Army (the Beginning of the Eighteenth Century)

Lovorka ČORALIĆ, Zagreb

SUMMARY

Croati a cavallo (Cavalleria Croati) was a cavalry unit, one of the leading elite overseas Venetian forces in the early modern period, and majority of its complement comprised of officers and soldiers originating from Croatian areas, from Istria to the Gulf of Kotor. Due to archival material deposited in Venice (State Archive in Venice, archival collection Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli) and Zadar (State Archive in Zadar, collection of Records of General Provisor), it is possible to determine and chronologically follow military agency and career of a number of distinguished Venetian officers of Croatian origin. In this article the focus is placed on Simon Nassi, a member of one of the oldest noble families with an important role in the social life of Dalmatia and Zadar. The article follows his military career until the last decades of the seventeenth century, when he participated in the War of Morea (1684-1699), first as a lieutenant and then as a captain. In the year of 1708, Nassi was promoted to the rank of lieutenant colonel because of his accomplishments and war merits and until 1713 he acted as the commander of one of Croatian cavalry units belonging to the regiment of Nicholas Divnić, a nobleman of Šibenik. Then, Nassi was appointed colonel and acquired his own cavalry unit with history of which deals also the major part of this article. The composition of the regiment of Simon Nassi is analysed in a greater detail, especially officers and military personnel acting within the framework of his own regiment in the period of 1714-1718, when the last Venetian-Ottoman war took place. In the Appendix, the transcript of the list containing military personnel of Nassi's regiment from 1711, 1714 and 1718 are published.

Key words: *Croatian cavalry (Cavalleria Croati), Venetian overseas units, Dalmatia, Republic of Venice, Zadar, Simon Nassi, military history, the eighteenth-century history*

POVIJESNI ZBORNIK - GODIŠNJAK ZA KULTURU I POVIJESNO NASLJEDE

Nakladnik / Publisher:

Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Udruga povjesničara Slavonije i Baranje
Lorenza Jägera 9, HR - 31000 Zagreb
tel.: +385/31/211-400, fax: +385/31/212-514

Glavna urednica / Editor-in-chief:

Dubravka Božić Bogović

Uredništvo / Editorial:

Drago Roksandić (Zagreb, Hrvatska), Lovorka Čoralić (Zagreb, Hrvatska), Mithad Kozličić (Zadar, Hrvatska), Miroslav Akmadža (Slavonski Brod, Hrvatska), Marija Karbić (Slavonski Brod, Hrvatska), Jasna Šimić (Osijek, Hrvatska), Boško Marijan (Osijek, Hrvatska), Szabolcs Varga (Pečuh, Mađarska), Aleš Gabrič (Ljubljana, Slovenija), Dinko Šokčević (Pečuh, Mađarska)

Tajnica uredništva / Secretary of Editorial:

Sladana Josipović Batorek

Adresa uredništva / Mailing adress:

Dubravka Božić Bogović (glavna urednica)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Lorenza Jägera 9, HR - 31000 Osijek
dubravka.bozic.bogovic@gmail.com

Elektroničko izdanje / E-edition:

<http://hrcak.srce.hr/povijesni-zbornik>

Izlazi jednom godišnje
Cijena ovom primjerku je 40.00 kn.